

Дончо Цончев

Редене на тухли

Малка лятна кухня на нивото на терена, до нея стая на едно стъпало – Иван Делчев стои разкрячен под двуметровия шурц, в средата на отвора, и дълго наблюдава започнатото в десния ъгъл огнище. Рисувал го е сто пъти. Разглеждал е френски и италиански списания много години. Комбинирал е и е пригаждал вековния опит на отдавна умрели майстори към онова, което живее е собствената му глъбина.

Ето го Иван Делчев в гръб, потупва по крачола си с мистрията, мълчи и мечтае. Много часове. Много дни. Много удоволствие от това. После започва работа и огнището расте полека-лека. Със селска пещ в дъното. Трикрака перуствия. Отгоре верига, преселвана вече пет пъти.

Съседите бяха свикнали да го виждат така и естествената дистанция между тях и „журналиста, който строи вила“, постепенно беше изчезнала. Приказката му, дрехите и особено енергията и сръчността, с които вилнееше, се оказаха онази единствена виза за тесните, консервативни пролуки към техните селски сърца.

Тъй на първия огън от това огнище в една тиха есенна вечер се гряха девет човека от махалата. Пиха ракия и кротко приказваха за грижи, пари и други такива прости неща.

Разбира се, Иван Делчев имаше своите собствени тайни, които си оставаха само за него. Например това, че веригата беше кована преди сто и седем години и сефтосана от неговия прадядо. Или това, че:

„Полицата неустрашимо се изкорубва както преди над огнището, а плочите затлъстяват от тези, които ги няма.“

Няколко стиха на Джон Ъпдайк (силният прозаик), които го бяха уцелили в „дванайсетицата“ на сърцето. Но всеки човек (включително най-малогограмотният селянин) има „двапайсетица“ в сърцето си, значи има какво и него да уцели.

Всичко беше наред. Той продължи да изпипва своя строеж (внук и син на зидари) и нищо особено нямаше да се случи, ако не беше се появил бай Петър.

Той дойде от съседното село да види огнището.

– Добър ден, майсторе!

– Добър ден.

– Море... дойдох да видим огнището. Оно на времето имаме, ама го съборийме. Сега синовете па сакат да правим.

– Не е лошо.

Човекът се огледа с нескрит интерес, пипна белите тухли на двата

пиластъра и се наведе да погледне нагоре в комина.

– Тегли, а?

Иван Делчев сви рамене и се усмихна с удоволствие.

– Они те таково сакат. Идвали да го гледат, та ме пратиа и мене.

Ти... колко го пазари?

– Кое?

– Огнището. Колко взема от чорбаджията?

Иван Делчев скри още една усмивка и се почеса. Каза набързо, наслука.

– Двеста и петдесет.

Бай Петър огледа работата още веднъж, каза „хм“ и за своя чест въздъхна:

– Не са много. Че ти ги дам.

– Той ми е близък приятел – каза Иван Делчев.

– Чорбаджията ли?

– Аха.

– Приказваа, че бил журналист. – Да. Има такова нещо.

– Един ми иска четиристотин. Ама не му аресах работата. Е?

– Какво?

– Пазарийме ли се? – човекът протегна ръка.

Секундата, в която Иван Делчев се колебаеше, мина и той също протегна ръка. Десетина надници са. Никак не обра човека. Защо да не си спомни онези студентски години, в които всъщност мистрията и теслата го издържаха да завърши?

Уточниха деня, материалите и в края на седмицата каминджията започна работа у бай Петър. Бавно и с мерак. Майсторската, с подсвиркване. Баба Петровица му готвеше страхотни постни чорбици. Опече му баница, пиле. Синовете (зачервени собственици на „москвичи“ и дебели невести) гледаха работата отгоре и със стремежа да изглеждат пренебрежително делови.

Накрая, на първия огън (бай Петър току-що беше наброил парите в ръката му), поляха делото с джанковица, вечеряха изобилно и приказваха дълго.

– Сакат камина, сакат коли, сакат море и чужбина – каза старецът; след като синовете му се оттеглиха. – А отдека?

Иван Делчев разбиращо махна с ръка.

– Не стигат – въздъхна старецът. – Из ден в ден по-не стигат, те то ва е. Лани малкио купи дюшеме, дваисет и седем лева връзката. Сега големио купи дюшеме, четиресет и четири лева връзката. Е как, че

стигнат?

– Абе то тъй си върви – каза Иван Делчев.

– Зная аз дека оно тъй си върви, ама бая се зъбърза. Те, овците беа дванайсет, сега че продам половината. Кокошките беа шейсет, мислим да изколим половината.

– Защо? Яйцата, млякото, вълната ...

– Абе яйцата, млекото и вълната, ама отдека зърно?

– Нали ви дават земя за частно ползване?

– Дават... Два декара. Вземи ги ти, па храни с тех кравата и овците, и утовете, и бибоците...

Поцъкаха е език откровено над още такива проблеми, преядоха и се разделиха.

Цялата година по-късно Иван Делчев си спомняше това с удоволствие. Разказваше на приятели историята с огнището на бай Петър, а с парите от него си купи една хубава мраморна маса – тя отделно и постоянно възстановяваше пред очите му случая. А какъв толкова беше случаят? – мислеше. Труд за труд. Доверие за доверие. Прости и измерими думи, които разменяха с бай Петър – думи, като верига, която може да си виси, осаждена и спокойна, още двеста и четиринайсет години, дока-то плочите надебеляват от тези, които ги няма.

Ето това искаше Иван Делчев да пише, а никога не го правеше въпреки много добрата си кариера. И се питаше мъжки: „Въпреки“ или „заради“? Седеше си на масата в клуба на журналистите, в клуба на писателите, в клуба на преводачите. Мечтаеше си. Проучваше и вникваше във вековния опит на много умрели майстори на перото – и все не можеше да го пригоди към това, което оставаше от собственото му Иванделчево перо.

Нещо не беше наред. И той щеше да продължи да пише така, че да изпитва по-голямо удоволствие от себе си, когато нарежда тухли, а не думи, ако не ги бяха изпратили в селото на бай Петър.

Изпратиха ги: двама журналисти, трима писатели и четирима артисти. Имаше културни тържества в окръга и те – разбира се – веднага избраха селото, в което Иван Делчев е правил камина.

– Дали ще те познае твоят дядо Петър?

– Чудя се и аз. Той ме знае с варените дрехи и бомбенцето от преди трийсет години.

– Като че ли отиваме на поклонение на това твое огнище, майка му стара!

Смяха се по пътя в автобуса, закачаха Иван Делчев, но у всички

растеше едно любопитно вълнение – до самия миг, когато потропаха на бай Петровата врата.

– Добър ден!

– Добър ден, добър ден, заповедайте!

Човекът изнесе бъклица. Бабата беше в носия.

– Лани записваа песни от баба ви Петровица – похвали я той. – Па у сестра й идваа от телевизията.

– Ние сме от вестниците – каза Иван Делчев и намести тъмните си очила авторитетно.

– Е та... – дядо Петър сви рамене, – Добре сте дошли.

– Много ви е хубаво огнището – каза един от артистите. – Кой го е правил?

– Па намерих майсторо у съседното село. Он бе правил друго таково, та го аресаа момчетата. На една вила.

– Майстор е бил – каза Иван Делчев. – Много ли ти взе?

– Е па оно... Сговорел беше, човеко.

Иван Делчев пи от бъклицата и я подаде на съседа си. Каза, като погледна към чантията:

– Много хубав дървен материал. Това направо дюшеме. На тая скъпотия ...

– Па даски – безучастно каза старецът.

– И стока много по двора. С какво я храните?

– Е па оно ... Оно, що си тебе, си го сака.

– Сигурно от частното ползване, а? Дават ли достатъчно земя?

– Па оти да не дават?

Бъклицата стигна до стареца и той отпи звучно.

– Рака, рака тебе, момчета! – рече и показа голямата си кафява длан. – Ама нема кой! Иначе све има, оти да нема?

Иван Делчев се загледа в масата, на която беше се хранил цяла седмица, после в огнището, което беше горяло вече цяла година. Те не бяха сега същите. И дядо Петър, и той, журналистът Иван Делчев, не бяха сега същите. Испита ненавист към елегантния си, скъп костюм, към очилата си, артистите и писателите наоколо.

Въздъхна, опита се да отбие връхлитащата отвътре вонеща тъга и в този миг знаеше, че е далеч по-смислено да редиш тухли, отколкото думи.

Някой от артистите каза:

– Айде, чао бабо Петре!

Друг веднага го коригира:

– Чао, дядо Петровице!

Чу се разсеяно груб смях, един червен петел нервно изкукурига откъм бунището. Наперен бибок перна с криле плочите, изгъняващи от тези, които ги има, и тутакси изляя като чудовище.

Групата излезе от двора и се упъти към площада, отбелязан с паметник, да прави културните тържества.

КРАЙ

© 1983 Дончо Цончев

Сканиране, разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2007

Публикация:

Дончо Цончев
ПРАЗНИК БЕЗ ПОДАРЪК

I издание

Рецензент Кръстю Куюмджиев
Редактор Стефан Поптонев
Художник Веселин Павлов
Художествен редактор Александър Хачатурян
Технически редактор Тодор Бъчваров
Коректор Нина Велчева

Издателски № 7082

Дадена за набор на 6.I.1983 г.

Подписана за печат на 10.IV.1983 г.

Излязла м. май

Печатни коли 11,50. Издателски коли 9,59

Условно-издателски коли 9,53.

Формат 84×108/32. Тираж 20 110

Цена 1,20 лв.

Код 22/9536222211/5605-9-83

Партиздат – София, бул. „В.И.Ленин“ № 47
ДП „Д. Благоев“ – София, ул. „Н. Ракин“ № 2

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3181>]